

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 41

8. listopada 2009.

cijena 100 Ft

Foto: Bernadeta Blažetin

Prisjećanje na
Nikolu Zrinskog,
pjesnika i političara,
na ovogodišnjim
Keresturskim danima

Komentar

Zalažemo li se dovoljno?

Uvrštavanje mohačkih buša, odnosno pohoda mohačkih bušara na UNESCO-ov popis svjetske nematerijalne kulturne baštine, svjedoči da se tome i u svijetu, a hvala Bogu, polako i u nas pridaje sve veća važnost. Zalažemo li se, činimo li dovoljno za zaštitu i očuvanje naše kulturne baštine, za očuvanje materijalne i nematerijalne kulture, za očuvanje kulturnih spomenika Hrvata u Bačkoj, i šire u Mađarskoj?

Odnos prema zavičajnim muzejima narodnosti, pa i Hrvata u Mađarskoj, u najmanju je ruku dvojak. Poznate su nam nimalo zavidne prostorne i materijalne poteškoće, a samim tim i ograničenosti u obavljanju zadaća, mohačkog Muzeja Dorotty Kanizsai s najvećom stalnom zbirkom Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj. Ostaje nam se nadati da će u novoj zgradi biti i više prostora, i više mogućnosti, pa naposljetku i više materijalnih sredstava. S druge strane važnost očuvanja ne samo kulturne već i crkvene, vjerske baštine, materijalne kulture prepoznala je i Skupština Hrvatske državne samouprave, osnivanjem i održavanjem Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj u Prisiki. Prve i jedine takve ustanove dosada u hrvatskim rukama, u održavanju Hrvatske državne samouprave.

Iako je to zadaća u prvom redu države, znamo da za sve iste i slične ustanove sredstva nikada nisu dovoljna. No veći je problem što položaj tih ustanova, pa samim time i očuvanje materijalne i duhovne kulturne baštine u prvom redu ovisi o zanosu pojedinaca, o znanstvenicima, istraživačima naše prošlosti, sakupljačima materijalnih predmeta, rukotvorina i duhovnih dobara, običaja, ali i voditeljima malobrojnih ustanova koje djeluju u vrlo teškim, oskudnim uvjetima.

Nedavno obilježavanje tri desetljeća Bunjevačke zavičajne kuće na Vancagi u Baji – utemeljene 1979. godine, u održavanju bajskog muzeja, prije koju godinu djelomično i obnovljene – postavljanjem retrospektivne izložbe iz nekadašnjeg života bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, ulijeva samo ljepšu nadu u bolju budućnost. Posebno trebamo spomenuti i Zavičajni seoski muzej u Čavolju, za čije je utemeljenje i postojanje najzaslužniji dr. Mišo Mandić, njegov utemeljitelj, i voditelj. Sakupljeno blago neprocjenjive vrijednosti koje broji na desetke tisuća predmeta, među njima ponajprije bunjevačkih Hrvata u Čavolju, ali i šire u Bačkoj i Mađarskoj, zavređuje ne samo poštovanje nego i veću brigu za očuvanje, za budućnost ove, ali i svih sličnih ustanova. Trebamo činiti više, izdvajati više, što uključuje osnivanje novih, održavanje i proširenje postojećih ustanova, te objelodanjivanja vlastitih izdanja, promotivnih i promidžbenih materijala. Za to je pak uz nezaobilazna sredstva potrebna i izobrazba novih stručnih kadrova čiji će rad biti cijenjen od nadležnih ustanova, stručnih i javnih tijela. Očuvanje, zaštita i briga za naša materijalna i duhovna kulturna dobra pridonijet će našoj integraciji u većinsko društvo, učiniti nas prepoznatljivima i priznatima.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Kada tko ustane sa svoga mjesta i požuri prema izlazu nakon što je tek počeo pljesak kojim se nagrađuje glazbenike i odaje poštovanje glazbi genija koju smo slušali, onda se tom gestom poručuje: to što smo slušali, bilo je nepodnošljivo i jedva čekamo napustiti ovo mjesto patnje i dosađivanja. Ovu

rečenicu izdigla sam iz tiska i zaključila kako ponašanjem po mjeri i prirodi posla moramo voditi računa o dostojanstvu i ugledu samih sebe, ali i drugih. Vjerujem da nitko ne može napisati temeljito izvješće s konferencije na kojoj nije poslušao nijedno predavanje, ili o Danu sela kojem nije nazočio, a da ne govorimo o komentaru, zaključku... Kako biste vi ocijenili predavača ili govornika, političara, novinara koji je došao i održao svoje, a nije ga bilo ni prije ni poslije u društvu drugih?

Prošloga sam tjedna bila na dva događanja i zaključila: ima puno istine u onoj često spominjanoj uzrečici kako je nogomet najvažnija sporedna stvar na svijetu. Tako su se dva čovjeka, Stipa i Dežika, sreli kao mladi nogometaši i počelo je njima predvođeno prijateljstvo dvaju naselja koje traje već više desetljeća. Pravi prijatelji svoje prijateljstvo proširili su na zajednicu ljudi kojoj pripadaju, od njihova prijateljstva, koje i danas traje, obogatila se zajednica jer su oni to prijateljstvo njegovali i na korist zajednice. Često, ako ne i uvijek, presudni su pojedinci, oni koji pronalaze putove komunikacije u svijetu umreženom birokracijom i papirologijom. Jer papirom se mnogo toga može pokriti, ali istinska prijateljstva koja rađaju humanost i ljudskost ne mogu se stvarati kvačicom ili sporazumom. Valjda istinskom prijatelj-

stvu u danas otuđenome svijetu, gdje polako mjerilo svih vrijednosti postaje tek jedna stvar, svi mi težimo. Malo komuniciramo, a komunikacija je uvjet prijateljevanja.

Odluka o raspodjeli sredstava za financiranje obrazovnih, kulturnih, znanstvenih i zdravstvenih prog-

rama i projekata od interesa za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini iz sredstava državnoga proračuna Republike Hrvatske za 2009. godinu, donesena na sjednici hrvatske Vlade održanoj 19. lipnja, a čiji su rezultati ovih tjedana bombastično objavljeni u hrvatskom tisku, izazvala je žučna reagiranja i u samoj Hrvatskoj među hrvatskim građanima, ali i u hrvatskim zajednicama u dijaspori. Tako su u Vojvodini istaknuti predstavnici Hrvata, politički i intelektualni, i svojim izjavama za tisak naglasili nedopustivi odnos potpore jednim i drugim Hrvatima.

Radi se o 23 milijuna i 500 tisuća kuna potpore od čega je za programe i projekte iz područja kulture za Hrvate u BiH namijenjeno 12 960 000 kuna, za programe i projekte iz područja obrazovanja i znanosti 8 690 000 kuna te za programe i projekte iz područja zdravstva 1 850 000 kuna.

Ako dodijeljena sredstva usporedimo s potporom koju su Hrvati u Mađarskoj dobili iz državnog proračuna Republike Hrvatske u 2009. godini, a preko diplomatskih predstavništava Republike Hrvatske, i to iz Programa potpore godišnjim programima udruga Hrvata u europskim zemljama, koji je ukupno ove godine za Hrvate u Mađarskoj, bar po saznanjima Hrvatskoga glasnika, iznosio 21 500 eura, onda su to doista velika sredstva.

Branka Pavić Blažetin

Poziv

Sukladno pravilniku o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, pozivamo članove i Odbore Skupštine, voditelje ustanova Hrvatske državne samouprave i u Mađarskoj registrirane hrvatske udruge da dostave pismene prijedloge za Plan rada Hrvatske državne samouprave za 2010. godinu, najkasnije do 31. listopada 2009. godine.

Hrvatska državna samouprava

**Čitajte i širite
Hrvatski glasnik!**

Aktualno

Gotovo pet milijuna za stipendije hrvatskim srednjoškolcima

Stipendiranje srednjoškolaca pohvalno je, ali se mora doraditi kako bi svi učenici imali jednake mogućnosti

Iako su mjesne manjinske samouprave, doduše, u prilično malom broju, i dosada stipendirale mladež svojih naselja, ne može se reći da je to bila općenita pojava. Unatoč tome što manjinski zakon – u djelokrugu i nadležnostima manjinskih samouprava – izričito navodi pravo na raspisivanje natječaja i utemeljenje stipendija. Istina, zakon mnogo toga navodi, ali ne jamči i odgovarajuća sredstva potrebna za ostvarivanje toga jer ona uvijek ovise o godišnjoj potpori iz državnog proračuna.

Prvi put od svog osnutka stipendije je ove godine utemeljila i Hrvatska državna samouprava, pa je nakon zaključenog natječaja za srednjoškolce, Skupština HDS-a na svojoj posljednjoj sjednici, održanoj 12. rujna u Peču, dodijelila 90 stipendija. Kako smo saznali od Ureda HDS-a, za to je izdvojeno sveukupno dva milijuna i 407 tisuća forinta. Međutim uvjet za prijavu na HDS-ov natječaj bila je odluka o stipendiranju mjesne samouprave, u tom slučaju istu svotu dodijelila je i Hrvatska državna samouprava, ako te odluke nije bilo, nije dodijeljena ni državna potpora. Najveći dodijeljeni iznos po učeniku bio je 50.000 Ft, a najmanji 10.000 Ft za deset mjeseci, dakle pet tisuća odnosno jedna tisuća forinta mjesečno. Na taj način od mjesne i državne manjinske samouprave stipendirani učenici dobili su stipendije 2–5 tisuća mjesečno, ili 20–100 tisuća forinta godišnje.

Prema podacima koje smo dobili od Ureda HDS-a, u Bačko-kiškunsku županiju dodijeljena je 21 stipendija u vrijednosti od 310 tisuća forinta, za stipendiste iz Aljmaša (1), Bačina (2), Čavolja (2), Dušnoka (4), Gare (2) i Santova (10). U Baranju je dodijeljeno 18 stipendija i 407 tisuća forinta za stipendiste iz Kulinjina (2), Lančuga (1), Martinaca (2), Pogana (2), Šeljina (8), Semelja (1), Sukita (1), Vršende (1). U Đurđevsko-mošonsko-šopronsku županiju dodijeljeno je 14 stipendija i 310 tisuća forinta za stipendiste iz Bizonje (13). U Šomođsku županiju dodijeljeno je deset stipendija i 250 tisuća forinta za stipendiste iz Izvara (1), Lukovišća (2) i Novog Sela (7). U Zalsku županiju 14 stipendista i 510 tisuća za stipendiste iz Kerestura (3), Mlinaraca (1), Serdahela (5), Sumartona (4) i Kaniže (1). U Željeznu županiju dodijeljeno je 12 stipendija i 600 tisuća za stipendiste iz Hrvatskoga Židana (1) i Petrovoga Sela (11). Za Budimpeštu je dodijeljena jedna stipendija i 20 tisuća forinta.

Iz ovoga se vidi da se samo 27 hrvatskih mjesnih samouprava bavilo tim pitanjem, te izdvojilo sredstva za stipendiranje srednjoškolaca. Nisu nam poznati konkretni razlozi, ali

očito da jedan dio mjesnih hrvatskih samouprava, a radi se čak o više nego dvije trećine, uopće ne razmišlja o stipendijama.

Premda u načelu svi podupiru utemeljenje stipendije, o takvoj raspodjeli stipendija čuju se različita mišljenja. Od onih koja sve podržavaju, do onih koji misle da je takav način raspodjele nepravedan. Naime jedna samouprava s obzirom na svoja sredstva i broj potencijalnih stipendista može izdvajati godišnje i 50 tisuća po učeniku, a druge naprosto nisu u mogućnosti dati čak ni minimalnu svotu. Drugo je pitanje da nekim samoupravama, nekim zastupničkim vijećima, dodjela stipendija ne pada ni na kraj pameti iako možda raspolažu odgovarajućim, pa čak i znatno većim sredstvima u svome proračunu od drugih.

Može se upitati i način stipendiranja sa strane Skupštine HDS-a, koja podupire samo one koji su dobili stipendiju i od mjesne hrvatske samouprave. Stoga neki prebacuju Skupštini da prebacuje odgovornost i prisiljava druge na stipendiranje pozivajući se: ako neće dati mjesna, zašto bi dala državna.

U svakom slučaju Hrvatska državna samouprava morala bi razmišljati i o državnim stipendijama koje dodjeljuje po vlastitim kriterijima. Naime ovako ispada da se podupiru samo oni koji se mjesno stipendiraju, a to je onda, blago rečeno, upitno, ako ne i nepravedno da neki učenici od državne stipendije otpadaju samo zato što mjesna samouprava nije u mogućnosti, ili jednostavno ne želi stipendirati svoju mladež.

Ne sumnjajući u to da je Hrvatska državna samouprava stipendiranjem na ovakav način vođena ponajprije namjerom da potakne mjesne hrvatske samouprave na potporu mladeži svojih naselja putem stipendija, ideja o stipendiranju, pa i njezino ostvarenje, svakako se mora pohvaliti, pa makar se mnogima čini da možda i nije potpuno pravedna. Zsigurno da se ubuduće mora doraditi odluka o stipendiranju kako bi se za stipendiju mogli natjecati svi oni koji udovoljavaju raspisanim kriterijima, ali se ne bi smjeli isključiti samo zato što ih mjesna samouprava iz ovakvih ili onakvih razloga nije podupirala.

Stoga je stipendiranje pohvalno, ali se moraju osigurati jednake mogućnosti za sve učenike. Štoviše, smatram da su nam potrebne i stipendije za studente, ali ni u kome slučaju na temelju socijalnih kriterija, nego isključivo prema uključenosti u život hrvatske zajednice u Mađarskoj.

S. B.

Iznos stipendija dodijeljen sa strane HDS-a po hrvatskim regijama

Bačko-kiškunska županija – 310.000 Ft
Predali su molbu za natječaj: 21
Dobili su: 21 – Aljmaš (1), Bačina (2), Čavolja (2), Dušnok (4), Gara (2), Santovo (10)

Baranjska županija – 407.000 Ft
Predali su molbu za natječaj: 19 (jedan učenik ne dobiva stipendiju od mjesne samouprave)
Dobili su: 18 – Kulinj (2), Lančug (1), Martinci (2), Pogan (2), Šeljina (8), Semelj (1), Sukit (1), Vršenda (1)

Đurđevsko-mošonsko-šopronska županija – 310.000 Ft
Predali su molbu za natječaj: 14
Dobili su: 14 – Bizonja (13), Hrvatski Židan (1)

Šomođska županija – 250.000 Ft
Predali su molbu za natječaj: 10
Dobili su: 10 – Izvar (1), Lukovišće (2), Novo Selo (7)

Zalska županija – 510.000 Ft
Predali su molbu za natječaj: 14
Dobili su: 14 – Kerestur (3), Mlinarci (1), Serdahel (5), Sumarton (4), Kaniža (1)

Željezna županija – 600.000 Ft
Predali su molbu za natječaj: 21 (devet učenika ne dobiva stipendiju od mjesne samouprave)
Dobili su: 12 – Hrvatski Židan (1), Petrovo Selo (11)

Budimpešta – 20.000 Ft
Predali su molbu: 1
Dobili su: 1
Sveukupno: 2.407.000 Ft
Najveći iznos: 50.000 Ft na deset mjeseci
Najmanji: 10.000 Ft na deset mjeseci.

Susret veleposlanika Ivana Bandića i pečuskoga gradonačelnika Zsolta Páva

Prilikom svoga boravka u Pečuhu 25. rujna, Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj, nakon svečanog otvaranja međunarodne konferencije „Religija i manjine” u pečuškom Domu umjetnosti, sastao se, na njegov poziv, s pečuškim gradonačelnikom Zsoltom Pávom. Kako saznaje Hrvatski glasnik, razgovoru su nazočili i generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, predsjednik HDS-a Mišo Hepp te Neda Milišić, ataše Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti.

Zsolt Páva naglasio je važnost uključivanja Republike Hrvatske u projekt „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010“, kazavši kako je na pomolu niz važnih aktivnosti. Zsolt Páva je između ostaloga rekao da će se 16. listopada susresti u Zagrebu s ministrom kulture Republike Hrvatske Božom Biškupićem, a prethodno, 1. listopada, s načelnikom grada Zagreba Milanom Bandićem.

Izrazivši radost susreta, veleposlanik Ivan Bandić kazao je kako vjeruje da će se izvrsna suradnja koju su hrvatske ustanove dosada ostvarivale s gradom Pečuhom nastaviti. Rekao je kako ne treba posebno isticati sjajne odnose Hrvatske i Mađarske na svim područjima, čemu je bjelodani dokaz i nedavno održana (17. rujna u Barči) i treća zajednička sjednica dviju vlada.

Izrazio je nadu kako će se u programe kojima će se Republika Hrvatska predstaviti u Pečuhu, biti aktivno uključena hrvatska zajednica u gradu uz pomoć Veleposlanstva Republike Hrvatske i Generalnog konzulata te Hrvatske državne samouprave. Gospodina Zsolta Pávau posebno je upoznao sa svim dosadašnjim nastojanjima i dogovorima oko obnove i proširenja zgrade Hrvatskog kazališta u Pečuhu, naglašujući pritom kako je mađarska strana u nekoliko navrata potvrdila da će osigurati sredstva potrebna za proširenje i obnovu Kazališta, nakon što je hrvatska strana, točnije grad Zagreb, dala potporu za kupnju nekretnine u susjedstvu postojeće zgrade Hrvatskog kazališta osiguravši tako mjesto na kojem bi se proširili postojeći i dogradili novi prostori. Veleposlanik Bandić izrazio je nadu kako će se unatoč teškoj gospodarskoj situaciji naći rješenje i nastaviti započeti projekt proširenja Hrvatskog kazališta. Gradonačelnik Zsolt Páva obećao je kako će uložiti maksimum napora da se pronađu mogućnosti i načini dovršenja projekta oko obnove i proširenja Hrvatskog kazališta u Pečuhu koje svojim postojanjem neosporno obogaćuje kulturnu ponudu grada i služi na ponos njegovim građanima.

Religija i manjine

U sklopu programa pripreme godine Prijestolnice europske kulture – Pečuh 2010, 25. i 26. rujna u pečuškom Domu umjetnosti i književnosti priređen je Međunarodni znanstveni skup na temu: Religija i manjine. U 2009. godini obilježava se tisuću godina Pečuške biskupije, i odvija se niz programa na tu tematiku, a dio programa Pečuh europska prijestolnica kulture, u 2009. godini također je u znaku vjere, religije, tako i ova konferencija koju je pečuska Hrvatska samouprava organizirala nakon uspješnog natječaja u programima Pečuh europska prijestolnica kulture i dobivene potpore od tri milijuna forinti (Pécs EFK 2010), te uz potporu Samouprave grada Pečuha, pečuskoga Hrvatskog kazališta, Mischinger d. o. o., MTT Stručnog odjela žena i društvenih spolova, Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu i Hrvatske državne samouprave. U svečanom otvorenju sudjelovali su glumac Slaven Vidaković, pjevačica Katalin Hartung i pijanist Attila Garamvölgyi. Nazočne su pozdravili pečuški gradonačelnik Zsolt Páva, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić, generalni vikar Pečuške biskupije Balázs Garadnay, dekan Filozofskog fakulteta Pečuskoga sveučilišta Ferenc Fischer, predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp i ravnateljica Doma umjetnosti i književnosti Andrea Kóhalmi. Pozdravljajući skup, veleposlanik Ivan Bandić, između ostaloga, kazao je kako i ovaj skup pokazuje koliko su sloboda vjere i prava važni za ovaj dio Europe, dodavši kako prihvaćajući jedni druge u svim našim različitostima pa i nesavršenostima, poštujemo manjinu kako bismo zavrjedili biti većina, a naš odnos prema manjini pokazuje koliko vjerujemo. U svom govoru predsjednik HDS-a i dopredsjednik pečuske Hrvatske samouprave Mišo Hepp naglasio je kako je od samih početaka smatrao kako je ovakva konferencija od koristi te kako je treba organizirati i govoriti o tome koliko je značenje vjere, u našem slučaju Katoličke crkve u očuvanju nacionalnog

identiteta. Hrvati su ponosni na svoju vjeru i dolaskom na ove prostore najprije su na čelu sa svojim duhovnim pastirima gradili crkve koje su stoljećima bile hramovi Božje riječi, ali i hrvatske samobitnosti, mjesta čuvanja običaja i materinskoga jezika. Danas su, nažalost, daleko od te funkcije.

Nakon pozdravnih riječi slijedila su plenaryna predavanja, a izlagачi i teme bili su: sociologinja Gabriella Gáspár: Reprezentacija, religija i kultura (izlaganje na mađarskom jeziku); etnolog Đuro Franković: Protestantizam u zapadnoj Ugarskoj; filozof Endre Nagy: Usporedba Károlya i Mihályja Polányia (na engleskom jeziku); etnolog Đuro Šarošac: Kršćanstvo kod Slavena u ranome srednjem vijeku (na mađarskom jeziku) i sociolog Ivica Đurok: Vjera i stvarnost (na mađarskom jeziku).

U sklopu konferencije otvorena je izložba slikarice Ilone Márkus. Otvorio ju je Endre Nagy. U poslijepodnevnom satima prvoga dana konferencije održana su i predavanja po sekcijama. Predsjedatelj I. sekcije bila je Mária Schadt, sva predavanja bila su na mađarskom jeziku, a predavači i teme su bili: katolički svećenik József Lankó: Vjerski život kod mađarskih Roma; sociolog Tamás Ragadics: Uloga Crkve u malim naseljima; povjesničar Árpád Hornyák: Mađari u Jugoslaviji i beogradska vjerska politika; ekonomist Zoltán Hajdú: Mađari u Potkarpatskoj oblasti; filozofkinja Valentina Végvári: Pravoslavna vjera Rusa u Mađarskoj; sociologinja Katalin R. Forray: Prosvjeta Roma, uspjesi i neuspjesi; hindu svećenik Zoltán Leveles: Identitet i duhovni život; rabin András Shönberger: Židovska vjera u Mađarskoj; pravnik Erzsébet Sándor Szalay: Pravni propisi i vjera u Europskoj Uniji; povjesničarka Andrea Schmidt: Vjera i nacionalni identitet u Poljskoj.

Predsjedatelj II. sekcije bio je Đuro Franković, a predavači i teme bili su: novinarka Milica Klaić-Taradžija. Vjerski život bošnjačkih Hrvata; jezikoslovka Sanja Vulić:

Blagdani Hrvata u Mađarskoj; novinarka Marija Damjanovska: Religija i manjine u Mađarskoj; povjesničar Tomislav Žigmanov: Fenomenologija struktura kršćanskoga govora manjina; katolički svećenik Stipe Mikotić: Identitet i religija kod Hrvata u Austriji; studentica Júlia Orsós: Crkve i Romi u Mađarskoj (na mađarskom jeziku); pravnik István Kosztics: Vjerski život Roma (na mađarskom jeziku); etnolog Jakob Ferkov: Marijino štovanje kod mohačkih Šokaca (na mađarskom jeziku).

Sutradan, 26. rujna, predavanja su nastavljena po sekcijama: Predsjedatelj I. sekcije bila je Mária Schadt, a predavači i teme bili su: sociologinja Mária Schadt: Vjera–Crkva–obitelj, tradicionalne uloge (na mađarskom jeziku); sociolozi Iván Balogh i Gyula Lencsés: Bibó o židovskom pitanju (na mađarskom jeziku); etnolog Zoltán Nagy: Poganstvo kao amblem iliti Jelcinov irvas (na mađarskom jeziku); povjesničar Zoltán Gőzsy: Zajednica i vjera u 18. stoljeću (na mađarskom jeziku); politolog László Kákai: Mjesne manjinske samouprave u Mađarskoj (na engleskom jeziku); povjesničar Antonio Domingo Lilon: Kultura, vjera, identitet u Dominiki (na mađarskom jeziku); ekonomist Sergio Gonzalez Hernandez: Religije i manjine na Kubi (na španjolskom jeziku); glavni urednik Géza Rác: Vjera i joga (na mađarskom jeziku); sociolog Gábor Flóra: Vjerski i nacionalni identitet u partiumskoj regiji (na mađarskom jeziku); psiholog Árpád Baráth: Vjera i kakvoća života kod starijeg naraštaja pripadnika manjina (na mađarskom jeziku); politolog István Tarrósy: Vjera, vjerovanje i identitet u Tanzaniji (na mađarskom jeziku).

Predsjedatelj II. sekcije bio je Đuro Franković, a predavači i teme bili su: povjesničar Hrvoje Petrić: Zagrebačka biskupija; etnolog Šandor Horvat: Crkva, pobožnost i gradišćanski Hrvati; fizičar Pero Lastić: Vjerski-nacionalni-manjinski identite (na srpskom jeziku); književnik Mijo Karagić: Vjerski elementi kod Miloradića; etnografkinja Ruža Begovac: Sedamdeseta godišnjica potonjske crkve (na mađarskom jeziku); demografkinja Ildikó Szondi: Žrtve južnoslavenskog rata (na mađarskom jeziku); povjesničar Ladislav Heka: Religija i nacionalni identitet; Antonio Samartino: Moliški Hrvati. Nakon predavanja po sekcijama odvijale su se rasprave.

O skupu su rekli:

Đuro Franković:

Izneseni podaci su u harmoniji. Puno toga smo čuli od predavača koji su nam stigli s raznih strana i dalekih zemalja. Zahvalni smo što su se odazvali našem pozivu, i što je

uspostavljena dobra suradnja, pravi kontakti i ljudski odnosi te na njih računamo i sljedeće godine na znanstvenom skupu koji će za temu imati narodnosti i umjetnost. Uvjeren sam kako je znanstveni skup postigao svoj cilj. Uz podršku gradskoga vodstva i menadžmenta Pečuh – europska prijestolnica kulture, dr. Ivica Đurok odradio je golem posao. Radovi će biti objavljeni u zborniku.

Tomislav Žigmanov:

Iz rakursa jednoga manjinca promatram temu, manjinca koji je i nacionalno i vjerski u statusu manjine. Mi smo prije desetak i više godina u Srbiji bili u situaciji da nas se doživljava u negativnim stereotipijama, razumljeni i stigmatizirani jer smo bili dionici Katoličke crkve i Hrvati. Zapitao sam u svom izlaganju što li je to minimalno kršćanstvo u odnosu prema drugačijem, i zaključio kako samo dobrohotan odnos prema drugome od mene različitome jest onaj minimum koji ide uz kršćanstvo. Gdje toga dobrohotnog odnosa nema da se drugi pozitivno prihvati, da mu se da puna sloboda očitovanja njegova identiteta, tu nema govora o kršćanskome, već o poštapalici ovozemaljskog ideološkog interesa.

Šandor Horvat:

Od samoga početka dolaska naših predaka u Gradišće, s njima su bili svećenici koji su ih i dopratili. Svjedoči to i zapis u Klimpuškom misalu svećenika Jurja Vukovića koji je zabilježio molitvu vjernika, s kojima je došao u ove krajeve. Naši su preci uvijek tražili među sobom od svojih biskupa svećenike koji su znali služiti misu na hrvatskom jeziku. I danas imamo svećenika, tako i visokog dostojanstvenika u jurskom sjemeništu, a imamo i jednoga mladoga koji sada studira u Đakovu. Ako svećenik u našim selima zna hrvatski, onda i misi na hrvatskom ako ne onda se trudi, a i sami vjernici nastoje da misa bude na hrvatskome, tako u Nardu jednom mjesečno dolazi svećenik iz Čajte i služi na hrvatskom jeziku. Molitvenik kojim se koristimo jest Kruh nebeski, a tu su i naši stari molitvenici Jezuš i Marija, a naš najstariji molitvenik jest Hiša zlata iz 18 stoljeća. Svojim nedavnim istraživanjima došao sam do zaključka kako se od 199 pjesama iz toga molitvenika još i danas oko 30% njih zna u našim selima. Tako i danas u crkvenim stvarima ima još puno arhaičnoga. Nadajmo se kako ćemo imati svećenička zvanja, a možda ćemo morati tražiti i svećenike iz Hrvatske.

bpb/ap

Susret pečuskoga i zagrebačkoga gradonačelnika

Pečuh, grad s kojim je Zagreb povezan Poveljom o prijateljstvu i suradnji, sljedeće će godine biti Europski grad kulture. Bila je to tema susreta izaslanstava dvaju gradova održanoga 1. listopada u Zagrebu, piše online portal grada Zagreba. Izaslanstva su predvodili načelnici grada Zagreba i Pečuha, Milan Bandić i Zsolt Páva. Oni su izrazili zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom i istaknuli želju da se ona osnaži, posebno na projektu Pečuh 2010 – Europski grad kulture. Poznato je da Zagreb zajedno s Vladom Republike Hrvatske unatrag nekoliko godina sudjeluje u provedbi kulturnih i obrazovnih projekata u Pečuhu, kao što su kazalište i gimnazija na hrvatskom jeziku – rekao je, među ostalim gradonačelnik Bandić, a njegov kolega iz Pečuha naglašava da uvijek rado dolazi u Zagreb, u kojem je u sklopu Tjedna mađarske kulture predstavio svoj grad kao Europsku prijestolnicu kulture 2010.

Razgovaralo se i o dosadašnjoj i o budućoj suradnji, te dogovoreno da će potankosti predstavljanja grada Zagreba u Pečuhu u godini „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010“ dogovoriti 16. listopada kada će se dva gradonačelnika, Bandić i Páva, opet susresti u Zagrebu. Osim zagrebačkoga i pečuskoga gradonačelnika s najbližim suradnicima, razgovoru u gradskoj palači Dverce pribivali su i veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Mađarskoj Ivan Bandić te veleposlanik Republike Mađarske u Republici Hrvatskoj Péter Imre Györkös.

BUDIMPEŠTA – U XIX. okrugu glavnoga grada u subotu, 26. rujna, priredena je proslava Dana manjina na Trgu Templom u Maloj Pešti. U programu je nastupio KUD Sumarton i njihov orkestar. Izveli su 20-minutni program.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji ferencvaroškog Općeprosvjernog središta, od 2. do 4. listopada na Bakátsevu trgu priredeno je tradicionalno proštenje na Dan Sv. Franje. U petak u večernjim satima na otvorenoj pozornici održani su koncerti. U subotu prije podne nuđeni su razni programi za djecu, a od 16 sati nastup skupina, sastava i ansambala grčke, hrvatske, nje-mačke, romske, rusinske, slovačke i srpske zajednice. Hrvatsku je zajednicu na priredbi predstavljala HOŠIG-ova Hrvatska plesna skupina «Tamburica» izvodeći Bunjevačke plesove, koreografiju Antuna Kričkovića.

Poziv za dostavu prijedloga u svezi s dodjelom Odličja Hrvatske samouprave grada Budimpešte

Na osnovi odluke zastupničkog tijela Hrvatske samouprave grada Budimpešte, pozivamo osobe, hrvatske manjinske samouprave i udruge da dostave svoje prijedloge u svezi s dodjelom Odličja Hrvatske samouprave grada Budimpešte.

Hrvatska samouprava grada Budimpešte dodjeljuje Odličje Matije Petra Katančića onim osobama, udrugama i ustanovama koje su se istakle znanstvenim radom za hrvatsku zajednicu u Budimpešti.

Hrvatska samouprava grada Budimpešte dodjeljuje Odličje Ivana Antunovića onim budimpeštanskim Hrvatima, udrugama i ustanovama koje su se istakle na polju njegovanja hrvatskoga jezika, kulturnog života, prosvjetne djelatnosti, umjetnosti i vjerskog života. Prijedlozi se mogu dostaviti do 2. studenoga 2009. na adresu Hrvatske samouprave grada Budimpešte (Fővárosi Horvát Önkormányzat, 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24). Tel./faks: 1/303-6872 ili na e-mail adresu: hr.sam_bp@gmail.com.

Hrvatska samouprava grada Budimpešte raspisuje natječaj za dodjelu stipendije učenicima srednjih škola i studentima

Za stipendiju se mogu natjecati srednjoškolci i studenti hrvatskog podrijetla koji imaju boravište u Budimpešti, dobrim uspjehom su završili školsku godinu i aktivni su članovi naše hrvatske zajednice.

Uvjeti stipendiranja:

1. boravište u Budimpešti
  2. priloženi preslik svjedodžbe prethodno završenog razreda srednje škole (ili 8. r. osnovne)
  3. dobro znanje hrvatskoga jezika
  4. aktivno sudjelovanje na hrvatskim programima
  5. socijalni pokazatelji obitelji.
- Zainteresirani kandidati do 2. studenoga 2009. trebaju dostaviti ove dokumente:
- molbu na hrvatskom jeziku
  - životopis na hrvatskom jeziku
  - potvrdu o upisanoj godini ili semestru
  - prijepis ocjena položenih ispita
  - socijalne pokazatelje obitelji
  - potvrdu od nastavnika hrvatskoga jezika ili od mjesne hrvatske samouprave.

Prijavu možete poslati na adresu Hrvatske samouprave grada Budimpešte (Fővárosi Horvát Önkormányzat, 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24). Tel./faks: 1/303-6872 ili na e-mail adresu: hr.sam_bp@gmail.com.

Iz hrvatskoga tiska

Hrvatima u BiH dodatna financijska pomoć od 23,5 milijuna kuna za obnovu crkvenih objekata, opremanje kulturno-umjetničkih društava, ugostiteljskih objekata, teniskih terena i druge projekte

Predstavnici Hrvata u Vojvodini iznenađeni su iznosom financijske pomoći koju je Hrvatska uputila ustanovama i organizacijama Hrvata u Bosni i Hercegovini, i u izjavi za hrvatske medije u Vojvodini ističu da će tražiti objašnjenje zašto je dotacija vojvodanskim Hrvatima 60 puta manja. Naime mediji u Hrvatskoj 21. rujna objavili su da će Vlada Republike Hrvatske Hrvatima u BiH uputiti dodatnu financijsku pomoć od 23,5 milijuna kuna za obnovu crkvenih objekata, opremanje kulturno-umjetničkih društava, ugostiteljskih objekata, teniskih terena i druge projekte. Predstavnici hrvatskih ustanova u Vojvodini navode da im nije krivo što su Hrvati u BiH dobili takvu potporu, ali su, kako navode, začuđeni stavom dužnosnika Vlade Republike Hrvatske koji su na njihove upite odgovarali da je financijska kriza i da u hrvatskom proračunu nema novca.

„Takav osjećaj zapostavljenosti peče, ali na nama je očito da se s takvim odnosom matice pomirimo ili se izborimo za drukčiji status“, kaže predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Branko Horvat.

Takav nerazmjer čudi i političkog analitičara i hrvatskog publicista Tomislava Žigmanova, koji kaže da su Hrvati u Vojvodini godišnje dobili ukupno onoliko (oko 55.000 eura) koliko će biti isplaćeno za jednu manifestaciju u Mostaru. „To sigurno može biti doživljeno kao negativna poruka Hrvatima u Vojvodini, jer se odnos 1 : 65 ne može drukčije protumačiti“, navodi Žigmanov, i dodaje da

se to događa zato što vojvodanski Hrvati nemaju „politički relevantne ljude u Hrvatskoj“. Godišnja pomoć Hrvatske od 55.000 eura Hrvatima u Srbiji poražavajuća je i za predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petra Kuntića, koji to uspoređuje s deset puta većom financijskom potporom Rumunjske svojoj manjini u Srbiji. S druge strane, predsjednik DSHV-a krivnju vidi i na strani Hrvata u Vojvodini koji se ne uključuju u dovoljnoj mjeri u političke tijekove u matičnoj domovini. „Bez obzira što još uvijek živimo u izrazito teškim okolnostima, broj ljudi koji izlazi na glasovanje za, recimo, zastupnike Hrvatskog sabora vrlo je mali. Najviše 700, što je vrlo malo u odnosu na broj ljudi koji posjeduju hrvatske dokumente u Vojvodini. Postavlja se zato pitanje koliko mi podržavamo aktualnu politiku ili vlast u Hrvatskoj, a od koje se očekuje financijska pomoć“, zaključuje Kuntić.

Žigmanov u tom kontekstu pak ocjenjuje da se ta vrsta političkog aktivizma od Hrvata u Vojvodini i ne može još očekivati s obzirom na uvjete i društveno-političko ozračje u Srbiji. „Zato bi oni trebali biti predmetom veće, a ne manje pomoći“, navodi Tomislav Žigmanov u izjavi za hrvatske medije u Vojvodini. Informaciju o financijskoj potpori Hrvatima u BiH možete pročitati na web-stranicama Jutarnjeg lista, na tportal.hr, portalu ezadar.hr, portalu nacional.hr, Ljubuški portal...

Izvor: www.mvpei.hr/Radio Subotica

Poziv na prijedloge za manjinsku nagradu

Stručno tajništvo pri Uredu premijera odgovorno za manjinsku i nacionalnu politiku prijedloge za Nagradu za manjine u Mađarskoj 2009. prima do 20. listopada 2009. godine.

Nagrada, koja se dodjeljuje kao priznanje osobama, udrugama i manjinskim samoupravama za uzornu djelatnost na polju društvenog života, obrazovanja, kulture, crkvenog života, znanosti, javnog priopćavanja i gospodarskog samoorganiziranja, uručit će se u povodu Dana manjina 18. prosinca u Budimpešti.

Godišnje se može dodijeliti najviše deset nagrada za manjine u Mađarskoj, a s nagradom se dodjeljuju spomenica i plaketa, nadalje – po osobi ili organizaciji – nagrada u iznosu od milijun forinta.

Prijedlozi za 2009. godinu, s odgovarajućim obrazloženjem, mogu se dostaviti na adresu Stručnog tajništva (Miniszterelnöki Hivatal Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága, 1055 Budapest, Kossuth tér 4), najkasnije do 20. listopada 2009. godine. Po mogućnosti, prijedloge molimo poslati i elektroničkim putem na adresu anna.polgar@meh.gov.hu.

Intervju sa Željkom Bebekom

„Ukupan svijet koji smo stvorili preko tih pjesama, to je ono što je zanimljivo, ono što ih drži i danas“

Razgovor vodio: Stipan Balatinac

Legendarni pjevač legendarne grupe Bijelo dugme, istovremeno i sa samostalnom pjevačkom karijerom, Željko Bebek, u proteklih deset godina već drugi put nastupio je na ovim prostorima. Od 2005. s nekadašnjim pjevačima Bijelog dugmeta, Alenom Islamovićem i Mladenom Vojčićem Tifom nastupaju zajedno na koncertima i pune dvorane i koncertne prostore na području bivše Jugoslavije, ali i u inozemstvu. Razgovarali smo uoči koncerta u Santovu, 29. kolovoza.

Mnoge naše ljude i u Mađarskoj zanima što radi Željko Bebek danas.

Bavim se samo muzikom, putujem po cijelom svijetu. Ljudi me pamte kao pjevača grupe Bijelo dugme, i kao čovjeka koji ima samostalnu karijeru s puno poznatih pjesama. Putujem, pjevam i imam svoju obitelj kojoj sam s druge strane posvećen. Posebno mi je drago da posjećujem hrvatske zajednice diljem svijeta od Novog Zelanda od Vankuvera u Kanadi preko SAD-a, i sve hrvatske zajednice u Europi od sjevera do juga. Zahvaljujući Ivanu Jasenoviću, prije deset godina zajedno s njim prvi put sam nastupio na ovim prostorima, u Baji. Moram reći da u karijeri svakog pjevača neke stvari su značajne, a neke značajnije. Tamo gdje rjeđe dođeš, to ti ostaje značajnije, za lijepo pamćenje. Nažalost, njega više nema, ali zahvaljujući njemu, ponovno sam na ovim prostorima.

Odakle ste podrijetlom?

Podrijetlom sam iz Hercegovine, iz Ljubuškog, pa kako su Hrvati migrirali od juga k sjeveru, tako su i moji preci migrirali u srednju Bosnu, oko Viteza, moj dida, koji je bio poznat trgovac, a tamo je rođen i moj otac, koji se poslije preselio u Sarajevo, i ja sam već rođen u Sarajevu, da bih nakon ovih nemira posljednjih dvadeset godina dospio u Zagreb, gdje i danas živim.

Od 2005. kada smo imali divne koncerte u Sarajevu, Zagrebu i Beogradu, Alen Islamović, Mladen Vojčić Tifa i ja kao osnivač, i najduže pjevač, dajemo koncerte pod imenom „Kad bi bio bijelo dugme“, a pjevamo sve pjesme koje je Bijelo dugme objavilo, koje su bile i ostale pjesme koje publika voli.

Kako je počela Vaša karijera?

Kao sarajevski đak, kao student najprije smo se bavili glazbom u slobodno vrijeme, a onda smo se sve više bavili glazbom nego drugim stvarima. Tako smo Goran i ja, Zoran Redžić, napravili grupu koje se sjećaju iz onih vremena, znaju za nju do danas. Bijelo dugme nastalo je u vrijeme mladalačkog entuzijaz-

Foto: A. Kollár

ma, u vrijeme prvih svjetskih i europskih pokreta za stvaranje jednog slobodnijeg i pravednijeg svijeta. Počevši od 1967–1969, u vrijeme velikih studentskih pokreta i nemira za promjenu svjetskog poretka pa do 1971–1973. kada smo već zreli, i kada i glazbeno sudjelujemo u svjetskom pokretu koji se, naravno, u bivšoj Jugoslaviji ne registrira, ali i na našim prostorima itekako postoji, 1974. eksplodirali smo kao sastav dobre ideje, koji je uveo ono što je u svijetu već bilo uhodano, kao novi pokret koji su mladi smislili, jedan od najjačih pokreta od II. svjetskog rata u Europi. Pokret koji je napravio promjenu u pristupu i u znanosti, športu, politici i filozofiji. Mi smo to donijeli i na područje bivše Jugoslavije, zbog toga smo vjerojatno mi postali značajni pokret, značajna skupina. Iza toga slijedila je glazba, bilo pop, bilo rock and roll, bavili smo se svim lijepim što glazba, što ljubav sa sobom nosi. Ne zaboravljajući da s vremena na vrijeme podsjetimo svijet da postoje neriješeni problemi, a kroz neke naše pjesme te probleme smo istakli. Te pjesme možda nisu napravile velik prodor, možda nismo uspjeli nikoga povesti na ozbiljan put, nažalost, jer možda bismo to pametnije napravili nego što su to napravili političari bivše Jugoslavije. Ali smo ipak ostali značajni time što smo ljudima prezentirali muziku i ljubav prije svega. Jedan veseli, jedan opušteni život i mogućnost pristupa i filozofiji, i znanosti, i športu kako smo mi to zamišljali potkraj 60-ih godina. Stoga je Bijelo dugme bilo i ostalo jedan utvrđen pojam slobode u bivšoj Jugoslaviji. Zato smo i danas na prostorima bivše Jugoslavije. Bijelo dugme je nešto iznad politike, iznad ekonomije, iznad svega. Područje koje danas

već zahvaća samo potpune emocije, zato smo 2005. i u Sarajevu, i u Zagrebu, i u Beogradu doživjeli eksploziju osjećaja, onih pozitivnih emocija koje ljudi dugo nisu mogli pokazati jer su bili na nekoj drugoj strani. Mi smo okupili jedan novi svijet koji danas već postoji i ima dobru perspektivu u svim zemljama bivše Jugoslavije.

Svatko ima svoju omiljenu pjesmu Bijelog dugmeta, koja je vaša?

Teško je izdvojiti neku od pjesama, ima onih koje sam volio, koje nisu dosegule razinu hitova. Ima nekih koje nisam volio na početku, ali su me osporile jer su postale uspješnice, ali ukupan svijet koji smo stvorili preko tih pjesama, to je ono što je zanimljivo, ono što ih drži i danas. Sinoć na koncertu u Mariboru, gdje smo bili doista oduševljeni kada smo se pogledali generacije koje su rođene u najnemirnijim godinama. To je zadovoljština koju kad doživiš, onda kažeš: imao sam se zbog čega roditi, i hvala Bogu što mi je to uspjelo.

Što ste pripremili za Santovo?

Po iskustvu pjevat ću pjesme koje znam da publika najviše voli slušati. I za koje znam da ih uglavnom sa mnom i pjevaju. Ponekad ih zamolim da me puste da ja pjevam. Selma, Sanjao sam noćas da te nemam, Loše vino, Oprosti mi što te volim, Tako ti je, mala moja, kad ljubi Bosanac. To je jedna divna šaljiva pjesma koja je probila sve vremenske barijere, sve granice, priča o ljubavi. Sjajna pjesma koja Bosanca određuje kao što bismo zamišljali Eru s onoga svijeta iako on nije bio Bosanac. Bosanac je upravo ta jedna sjajna figura koja na našim prostorima postoji, kao veseljak, kao ljubavnik, kao pijanac, ali sve ono u najpozitivnijem smislu.

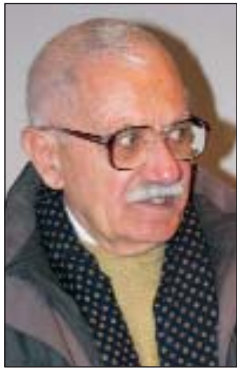
Koji su planovi Željka Bebeka?

Kako smo od 2005. godine krenuli s koncertima „Kad bi bio bijelo dugme“ s Alenom i Tifom, evo već radimo četiri godine i namjeravamo nastaviti. Nakon ovog susreta u Santovu, imamo nekoliko dana odmora. Onda imamo koncert u Skoplju, a poslije toga koncert na proslavi 50 godina grada Velenja. Zatim odlazimo na turneju od mjesec dana u Kanadu i SAD.

Mogu li se usporediti ondašnja i sadašnja vremena?

Na svu sreću, kad potječeš iz tih vremena, imaš glazbu koja je priznata, onda si u prilici da živiš povlaštenim životom. Jer velika je razlika. Kada nas i danas slušaju, to nam je veliko priznanje.

Likovni umjetnik dr. Ivan Išpanović

Amaterski likovni umjetnik dr. Ivan Išpanović živi u bačvanskom gradu Kiskőrösu, a mi smo ga posjetili, radi dogovora u svezi s njegovom izložbom, u njegovu domu.

Već smo se u predsoblju suočili s brojnim keramič-

kim figurama toga marljivog stvaratelja, čija je tematička raznolikost otkrivala emotivnoga čovjeka koji je odmalena žudio za oblikovanjem svoje okoline i šarolike okolice. Razgledajući glinene minijaturne skulpture gospodina Išpanovića, one su me podsjetile na glasovitu mađarsku keramičarku Margitu Kovács iz Senandrije.

Dr. Ivan Išpanović rodom je iz Kačmara, sin je Ivana i Katicice, rođ. Petreš, koji je svijet ugledao 14. lipnja 1935. godine. Roditelji su mu bili poljodjelci.

– Budući da su roditelji veći dio života proveli radeći na salašu, tri razreda, pješačeći tri kilometra, pohađao sam u tzv. Selskoj pučkoj školi, na Senti. Od četvrtog razreda osam godina proveo sam u Baji učeći u građanskoj školi i poslije u Gimnaziji Bele III, gdje sam i maturirao – počela je životna priča našega domaćina. Za daljnje školovanje trebao sam naznačiti dvije sveučilišne ustanove. To nije bilo lako jer tadašnje vlasti o meni nisu dale povoljno kadrovsko mišljenje. Opredijelio sam se za Veterinarsko sveučilište u Budimpešti, koje sam otpočeo 1954, a završio sam i diplomirao 1959. godine. Ako se dobro sjećam, tada su veterinaru studirala i dvojica Santovaca: Šandor Lipokatić i Joza Žužić, s kojim sam kraće vrijeme zajedno službovao u Kelebiji. Nakon odsluženja vojnoga roka nekoliko mjeseci, kao praktikant, bio sam zaposlen u Gari. Praktično sam pet godina radio u Kelebiji. Veći dio radnoga vijeka sam odradio kao gradski veterinar u Kiskőrösu.

U međuvremenu su nas svesrdni domaćini odveli u radionicu u kojoj su nalazila brojna keramika: tanjuri, vrčevi, ćupovi, poprsja znamenitih ljudi i drugo.

– To je moje svakidašnje boravište – nastavio je svoju priču naš sugovornik – u kojem se, već petnaestak godina otkako sam u mirovini, najradije zadržavam i oblikujem, stvaram svoje radove, tzv. terakote, dakle umjetničke predmete od pečene, glazurom još nepresvučene, lončarske gline. Ne koristim se nikakvim tehničkim pomagalicama, moja su pomagala ruke, prsti kojima oblikujem svježu glinenu masu. Naime koliko je djelatnika ove umjetničke naive, toliko je i načina izradbe. Mnogi to zovu hobbijem. Za mene je to najo-

miljenija zabava, zanimanje. Materijal, sirovu glinu nabavljam, kupujem, a gotove skulpture, likove, figure, posredstvom kćeri Katicice, u naselju Mányu dam ispeći u specijalnoj peći.

Na pitanje kako nastaju ovi očaravajući primjerci raznolikih tema, on nam reče:

– Plod je to zapravo mojih viđenja. Naime bilo kad izađem na ulicu, uvijek primjećujem neka događanja koja mi ostaju u sjećanju, koje doma u više varijanata pokušavam skicirati, a zatim se prihvaćam konkretnog posla, što vremenski znači 5–6 sati za pojedine uratke. Okušao sam se i u slikarstvu, ali me je više opčinjavalo glineno majstorstvo. Svoje radove ne prodajem. Naša kći Katica i sin Tibor, koji živi u Miškolcu, katkad svojim prijateljima poklanjaju pokoji primjerak, što povremeno i sam činim. Dosada sam imao tri izložbe.

Kod čika-Ivanovih kipova primjetne su etničke specifičnosti koje se ogledaju u životnim slikama pojedinih prepoznatljivih hrvatskih, slovačkih, mađarskih i romskih figurativnih osoba, odnosno u njihovim odjevnim oznakama. Osim svih vrsti domaćih životinja, ponajviše konja, ždrebad, krava, teladi, ovaca i janjadi, nazočni su likovi s biciklom, orač s plugom, kočijaš s konjskom zapregom, žena s preslicom, osoba s traljama, plesna trojka, slična bunjevačkomu momačkom kolu, dvoje stari idući na ponoćku, krčmar s društvom i još mnogo drugog. Kako je rečeno, 50–60 raznorodnih tema i oblikovanih keramičkih ostvaraja.

Sve viđeno ostvarila je tijekom tri desetljeća vedra i društvena osoba koja ni u tuđoj sredini nije zatajila svoje korijenje, svoju materinsku bunjevačku riječ. Gospodinu Išpanoviću i ovim putem čestitamo i želimo da i nadalje u zdravlju uzmagne žrtvovati sebe svome neosporno hvalevrijednom umijeću.

Marko Dekić

ROVINJ – Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, Hrvatske matice iseljenika i Matice hrvatske u Rovinju će od 15. do 17. listopada biti priređeni «VI. Susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Republici Hrvatskoj». U četvrtak, od 17 sati u Hrvatskome kulturnom domu je otvorenje izložbe knjiga što ih na hrvatskom jeziku objelodanjuje izdavačka kuća «Croatica». Nakon izložbe knjiga, u 18 sati je svečanost otvaranja Šestih susreta. U petak, od 8 sati i 30 minuta je Stručno znanstveni skup. Među predavačima i službi očuvanja materinskoga jezika; Robert Hajszan: Josip Haydn – gradišćanskohrvatski skladatelj; Mišo Hepp: Ustanovna pozadina kao jedina mogućnost preživljavanja autohtonih Hrvata Mađarske; Mijo Karagić: Gradišćanski Hrvati u Mađarskoj i Hrvati u Slovačkoj. U subotu za sudionike Susreta predviđeno je upoznavanje s Istrom.

SUMARTON – Kulturno-umjetničko društvo u mjestu priređuje berbenu povorku 10. listopada. Članovi Društva, obučeni u narodne nošnje, na traktorima i konjskim zapregama provozat će se iz sela do Kamanovih gorica, gdje će kušati grožđe i mošt, te svirati, plesati da zabavljaju kod klijeti ljude koji cijele godine vrlo mnogo rade u vinogradu.

MLINARCI – Ženski pjevači zbor u Mlinarcima djeluje već trideset godina. Članovi zbora 17. listopada proslavit će obljetnicu na kojoj će biti priređena izložba, prisjećat će se s učiteljem osnivačem Jožom Vlašićem i, naravno, izvornim pučkim pjesmama.

Trenutak za pjesmu

Božica Zoko

***

a gdje si se skrila
mala zemljo moja
u makove rujne
u stara počela
vatra voda zemlja zrak
tajanstvena prela
u Caritasu dijele
strane konzerve
i pune kutije
šarenih odijela
u krpama me traži
nisam više cijela
saberu me vidiš
da sam razasuta
u hrpama
tijela tijela
vatro vodo zemljo
evo sam ti bačen
u zrak

Mohačke buše i sedam hrvatskih kulturnih dobara na popisu svjetske kulturne baštine

Na sjednici Međuvladina odbora UNESCO-a, koja je održana između 28. rujna i 2. listopada u Abu Dabiu, glavnome gradu Ujedinjenih Arapskih Emirata, od ukupno 111 pristiglih prijedloga iz cijeloga svijeta, na UNESCO-ov novoutemeljeni popis nematerijalne kulturne baštine uvršteno je 77 fenomena, među njima i mohački pohod bušara, ali i sedam hrvatskih fenomena – prenose domaća i svjetska glasila.

UNESCO-ova podorganizacija Svjetski komitet za baštinu potpomaže zaštitu i/ili objekata s popisa pružanjem stručne i materijalne pomoći. Osim toga, ovaj komitet vodi još i listu Svjetske dokumentacijske baštine, koja se sastoji od određenih knjiga, rukopisa, partitura, unikatna te slikovnih, zvučnih i dokumenata.

Popis svjetske nematerijalne kulturne baštine – na kome se odsada nalazi sveukupno 167 elemenata, UNESCO, koji ima 196 članica, utemeljio je zato, slično popisu materijalne i prirodne baštine, da se nematerijalna kulturna dobra sačuvaju za opću svjetsku kulturnu baštinu i mjesne zajednice.

Kako je objavila mađarska novinska agencija MTI, Međuvladin odbor UNESCO-a uvrstio je mohačke buše na popis kulturne baštine kojoj prijete uništenje ili nestanak, a on obuhvaća običaje, znanje i vještine koji su dio kulturne baštine neke skupine ili zajednice. Riječ je o drevnom pokladnom običaju Hrvata iz Mohača u Mađarskoj koja svake godine privuče oko 30 tisuća turista u taj grad s 20 tisuća stanovnika. Običaj, kad se mjesni Hrvati uoči Čiste srijede maskiraju u tradicionalne drvene maske i janjeće krzno, seže još u doba poganskih vjerovanja.

Sjećanje je to na legendu po kojoj su preci tamošnjih Hrvata, bježeći od turskih osvajača prema Mohaču s druge strane Dunava, pod

okriljem noći prešli rijeku čamcima, zamaskirani u zastrašujuće maske i tako praznovjerne turske vojnike prisilili u paničan bijeg. Po drugoj, manje egzotičnoj inačici, buše zapravo ne tjeraju Turke, nego zimu.

Mohački gradonačelnik József Szekó naglasio je da je to uspjeh civilnoga društva grada, ali priznanje, dodao je, povlači i veliku odgovornost za očuvanje ovoga narodnog običaja koji se veže za šokačke Hrvate iz Mohača.

«Veliko je priznanje i uspjeh za naš grad odluka Međuvladina odbora UNESCO-a da se na reprezentativni popis svjetske nematerijalne kulturne baštine kao prvi fenomen iz Mađarske uvrsti pohod mohačkih bušara. To je u prvom redu uspjeh mohačkoga civilnog društva, bušarskih skupina, više stotina buša-

ra, rezbara bušarskih larfa i drugih rekvizita, mojih suradnika koji su pripremali kandidaturu, ali jednako tako i suradnika stručnih ustanova koji su pripremili prijedlog te Ministarstva obrazovanja i kulture koje je predalo kandidaturu» – reče prvi čovjek grada. Ta činjenica, da će ovo priznanje putem pohoda bušara i u širem krugu, sada već diljem svijeta učiniti poznatim grad Mohač, ide s ozbiljnim obvezama i odgovornošću. Ovu priredbu, izvorno vezanu za mjesnu šokačku manjinu, koja je danas postala velikom gradskom svečanošću cijele zajednice, moramo dalje njegovati tako da ostane vjerna našim tradicijama, velikom priznanju – naglasio je g. Szekó.

Kako prenosi hrvatska novinska agencija HINA, na popis svjetske nematerijalne kulturne baštine uvršteni su: Dubrovačka Festa Sv. Vlaha, Dvoglasje tijesnih intervala u Istri i Hrvatskom primorju, Umijeće izradbe drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja, Godišnji proljetni ophod „kraljice” (ljelje) iz Gorjana, Procesija „Za križen” na otoku Hvaru, Godišnji pokladni ophod zvončara s područja Kastva i čipkarstvo u Hrvatskoj.

Sa sedam dobara uvrštenih na popis svjetske baštine, Hrvatska je četvrta u svijetu. Prva je Kina koja je tražila 29 upisa, a uspjela u njih čak 22. Novu priliku za upis na UNESCO-ov popis morat će između ostalih pričekati kolo iz Vrlike, bečarac, ali i Sinjska alka.

Stipan Balatinac

Fotografirali smo se nekoć...

Bunjevačke „kraljice”, Baja, 1919. godine: Julija Marić, Marta Petrošević, Ilona Sabo, Viktorija Balint, Marija Orlovac, Ana Pongrac i Ana Bošnjak.

(Foto: Neselroth)

Fotografija s izložbe „Prigode fotografiranja u Bunjevaca”, otvorene u petak, 25. rujna, u Bunjevačkoj zavičajnoj kući na Vancagi, koja se od srijede, 30. rujna, može pogledati u Muzeju Istvána Türra u Baji.

S. B.

Dani Zrinskih na Keresturskim danima

Spomen-utrka Zrinski, polaganje vijenaca kod poprsja Nikole Zrinskog, natjecanja, izložba «Pisali su o nama», konferencija o velikaškoj obitelji, kulturološki susret Novi Zrin, prisega kadeta Zrinske garde, kulturni programi, festival zabavne glazbe «Najglas» te drugi sadržajni programi popunili su trodnevnu priredbu Keresturskih dana 25–27. rujna.

Osnovna škola u Keresturu 1990. godine primila je ime Nikole Zrinskog, pjesnika, političara, i otada se svake godine priređuje spomen-dan posvećen velikanu, njegovim djelima i prošlosti. Nije to bilo drukčije ni ove godine, no ovaj put su organizatori i gosti slavili već u obnovljenoj školskoj zgradi. Prisjećanje svake godine nudi neka nova obilježja, za to se pobrine nastavnički zbor škole. Pripreme su započete odmah početkom školske godine organiziranjem Spomen-utrke Zrinskih, čime su učenici dokazali sličnu borbenost, izdržljivost kao velikaška obitelj. Trčalo je 79 učenika od škole do mjesta Novoga Zrina svakog petka i tako su sveukupno pretrčali 53 kilometra. Najboljim trkačima dodijeljene su nagrade, a odlučeno je da će se trčanje nastaviti svakog petka. Na prigodnome dvojezičnom programu učenici su govorili o pjesnikovu životu, citirali ulomak iz djela Opsada Sigeta, a najsvečaniji trenuci pripali su prvoškolcima, koji su pred spomenikom i zastavom škole prisegnuli da će učiti i ponašati se dostojno Nikoli Zrinskom. Na spomenik su položili vijenac predstavnici mjesne i manjinske samouprave, keresturske odgojno-obrazovne ustanove, mjesne crkve, roditeljskog vijeća, kotoripske prijeteljske škole.

Iz godine u godinu pozivaju se bivši učenici keresturske škole kako bi pokazali primjer današnjim školarcima što se može dostići s marljivim učenjem. Ovaj put je to bio Laci Papoči, ravnatelj keresturske željezničke postaje, koji se rado sjećao školskih

dana i podario je najbolje trkače simboličnim poklonima.

Na Danu Nikole Zrinskog svake se godine održavaju i natjecanja u učenju hrvatskih i engleskih riječi te u krasopisu, odnosno objavljuje se natječaj za pomurske škole. Sastavljanje izložbe «Ovo je napisano o nama» iziskivalo je kod učenika rad u knjižnicama, odnosno traženje podataka na internetu. Radove je ocijenio mjesni župnik Péter Pogar. Najljepšim je radom ocijenjen natječaj Judite Kočiš, učenice iz Kerestura.

Stipendije «Dr. Karlo Gadanji»

Nekadašnji Keresturac, prof. dr. Karlo Gadanji, predsjednik, zamjenik rektora Sveučilišta u Sambotelu, od 2005/2006. školske godine osnovao je Zakladu za stipendiranje četiriju najboljih učenika te nagradu za istaknutu učiteljicu. Stipendije svake godine predaje profesor na narečenoj svečanosti.

Stipendisti 2009/2010. školske godine jesu: Tomislav Kočiš, Bence Kóvágó, Matija Tišlerić, Brigita Oršoš, a nagradu za učitelje preuzela je Gabriela Boa Var.

Kulturološki susret Novi Zrin

Na poticaj Sveučilišta nacionalne obrane Nikola Zrinski iz Budimpešte, 2006. g. prvi put su priređeni kulturološki susreti kada je potpisan sporazum o njegovu priređivanju između Sveučilišta, Vojno-povijesnog instituta Ministarstva domobranstva, mjesnih samouprava Kerestura, Tiloša, Belezne, Zakanja,

Donje Dubrave i Legrada da će se susreti tradicionalno prirediti u naseljima u blizini utvrde Novoga Zrina. Treći je susret organiziran u Keresturu. Cilj je susreta provedba potpunog arheološkog iskopavanja mjesta utvrde, njezina obnova i omogućavanje područja i za turiste, znatiželjnike, čuvanje tradicija i običaja povijesnih velikana, istaknuo je u pozdravnim riječima dr. József Gadányi, zamjenik rektora Fakulteta nacionalne obrane „Nikola Zrinski” iz Budimpešte. Pozdravnim se riječima pridružio i keresturski načelnik Lajoš Pavlic. Napomenuo je da ime Zrinskih na mnogo načina povezuje dvije zemlje, dva naroda, jer velikaška obitelj uvijek je zastupala dvije zemlje, borila se za boljitak naroda s obje strane Mure, stoga prilikom sjećanja granice nestaju, s obje strane ih poštuju i oduvijek će se sjećati njihovih djela.

Povodom tisućite obljetnice Zalske županije László Pinter, dopredsjednik Skupštine samouprave Zalske županije, uručio je načelniku pretisak povelje i medalju o utemeljenju Kolona.

Istog su dana ljubitelji povijesti u prijepodnevnim satima mogli slušati predavanja dr. Erike Rac o povijesti pomurskih Hrvata te Kerestura te dr. Gabora Hausnera o povijesti obitelji Zrinskih i o Novom Zrinu. Gosti susreta bili su: Zrinska garda iz Sigeta i Čakovca, Limena glazba vojnika iz Kapošvara, njihov mimohod u odorama vratio je povijesna vremena u Kerestur.

Prisega kadeta Zrinske garde

Najsvečaniji čin Dana bila je prisega sedmorice kadeta Zrinske garde kojoj je nazočila i Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, predstavnici naselja sporazuma kulturoloških susreta te pomurskih i međimurskih sela. Hrvatskom, mađarskom i turskom himnom te pucnjavom iz topa započet je ceremonijal prisega.

Prije negoli bi keresturski učenici postali kadeti, trebali su oprati ruke u vodi rijeke

Mure, u vodi iz Zrinskoga zdenca, staviti ruku iznad svijeće da bi potpuno očišćeni preuzeli sablju kadeta Zrinske garde i postali njezinim članovima. U svečanom činu sudjelovali su: vitez kulture Árpád Szilágyi koji je sabljom poklonio kadetski čin, keresturski načelnik Lajoš Pavlic predajući sablju, zapovjednik Zrinske garde Ratimir Hrešč, vežući sablju, i dočasnik Sveučilišta nacionalne obrane Ferenc Papp predajući priznanja o članstvu kadeta Zrinske garde te mjesni župnik Péter Pogar posvetivši novopečene kadete.

Kadeti pred mnoštvom gledatelja priseg-

nuli su da će dostojno čuvati spomen i tradicije velikaških obitelji.

Programi Keresturskih dana

Trodnevna priredba, osim svečanih trenutaka, nudila je i mnoštvo zabave. Priređeno je natjecanje u ribolovu, kuhanju i pjevanju zabavne glazbe, u kulturnom programu nastupili su polaznici dječjeg vrtića iz Tiloša, Kerestura, mažoretkinje iz Belezne, KUD iz Legrada, puhački orkestar iz Donje Dubrave, Pjevački zbor „Ružmarin” i tamburaški orkestar iz Kerestura.

beta

Kadeti Zrinske garde

Matija Abonji, Josip Capari, Bence Kővágó, Tibor Kalinić, Matija Tišlerić, Daniel Kos i Adam Škobrić, učenici Osnovne škole Nikola Zrinski u Keresturu, 26. rujna 2009. g. primili su sablju Nikole Zrinskog i postali kadeti Zrinske garde.

Prisezanje je bio uzvišen čin malih kadeta, koji su se dugo pripremali i fizički i psihički kako bi postali kadeti. Nije to mogao postati bilo tko, trebalo je zavrijediti svojim ponašanjem, uslužnošću, disciplinom i dobrim srcem, trebalo je naučiti zapovijedi, tekst prisege na hrvatskom i na mađarskom jeziku, nositi odoru i sablju, no to su uspjeli sedmorica učenika iz keresturske škole.

Zamisao o imenovanju kadeta iskrsla je u glavi ravnateljice Anice Kovač, naime u ustanovi koja nosi ime Nikole Zrinskog često su priredbe na kojima je lijepo ako pribiva i Zrinska garda, međutim oni su često zauzeti, pa je smatrala da i u Keresturu ima vrijednih dječaka kojima je mjesto u Gardi. Nastavnički je zbor donio odluku o dječacima koji su zavrijedili postati kadetima. Dogovoreno je da to mogu biti dječaci iz šestog, sedmog i osmog razreda, kojima je vladanje uzorno, koji mnogo pomažu i uslužni su, jer oni moraju biti primjer i mlađim naraštajima.

Hrvatska manjinska i mjesna samouprava podupirala je tu zamisao, prva je dala sašiti odore, a druga kupila sablje. Ravnateljica ubuduće kani osnovati udrugu jer vjeruje da će iz godine u godinu biti još dječaka koji zavređuju da postanu kadeti. Tom prigodom bilo je više ciljeva: da djecu odgajaju na ponašanje u raznim prilikama, da preko obuke upoznaju tadašnja povijesna vremena kada je živio Nikola Zrinski, da zavire u život vojnika, te da budu ponos keresturske ustanove i svojega naselja.

Kadeti na ceremoniji prisezanja trebali su činiti što im je ravnateljica naredila kako bi mogli postati kadeti: «...nek zapere roke vu vode Mure i Zrini zvirala, i tak čisti ju, nek si drži ruke ober jognja sveče i tak batroven nek zeme prek sablo”. Svatko od njih, jedan po jedan, to je učinio, pa tako postao kadetom.

U pripremama kadeta pomogli su zapovjednik Zrinske garde Ratimir Hrešč i potpukovnik Karlo Kővágó. Obadvojica su ponosni na kadete, koji su vrlo brzo usvojili ponašanje malih gardista, a jednako tako ponosni su i svojim sinovima koji su članovi Garde odnosno kadeta.

Beta

SALANTA – Samouprava sela Salante darovala je ukrasni vodoskok u obliku školjke Općini Strizivojna. Predsjednik Hrvatske samouprave Mijo Štandovar boraveći sa skupinom Salancana na hodočašću u Hrvatskoj, spomenuti je vodoskok 4. listopada darovao predstavnicima Strizivojne, naselja s kojim Salanta neguje desetoljetne prijateljske veze.

ZAGREB – Održan je 1. listopada Međunarodni znanstveni skup »Susreti dviju kultura: Obitelj Zrinski u hrvatskoj i mađarskoj povijesti«, na kojem je sudjelovalo dvadesetak hrvatskih i mađarskih znanstvenika. Skup je održan u suradnji Matice hrvatske, Instituta Balassi iz Budimpešte i Veleposlanstva Republike Mađarske u Hrvatskoj. »Tema Zrinskih oduvijek je svima bila zanimljiva, no to je prvi put da u zajedničkome povijesnom sadržaju sudjeluju suvremeni znanstvenici s dvaju različitih etničkih, jezičnih i arhivskih polazišta«, rekao je akademik Ante Stamać, književni tajnik Matice hrvatske.

ČAKOVEC – Na Dan neovisnosti, 8. listopada, u Čakovcu je održana svečanost otkrivanja spomenika Zrinskima na temu „Oproštaj”. Svečanost je organizirala „Zrinska garda Čakovec”, koja je potakla i provela čitav projekt podizanja spomenika, a suorganizatori su Međimurska županija i Grad Čakovec. Spomenik se sastoji od tri cjelovita lika, Petra i Katarine Zrinski te Frana Krste Frankopana, koji se opraštaju u Zrinskom gradu Čakovcu uoči odlaska dvojice velikana na Bečki dvor. Spomenik je otkriven u prigodi 90. obljetnice prijenosa njihovih posmrtnih ostataka iz Bečkoga Novog Mjesta u zagrebačku katedralu. To je prvi cjelovit spomenik u Hrvatskoj posvećen slavnoj hrvatskoj obitelji Zrinski. Spomenik je rad akademskog kipara Vene Jerkovića.

BUDIMPEŠTA – Glasoviti ansambl Budimpeštanski gudači, potporom Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, održat će ciklus koncerata na kojima će predstaviti svih osam simfonija istaknutoga dubrovačkog skladatelja Luke Sorkočevića. Prvi koncert bit će 11. listopada (nedjelja) s početkom u 19 sati i 30 minuta, u Mađarskoj akademiji znanosti (Budimpešta V, Rooseveltov trg 9). Izvođač je prvoga koncerta pijanist Zoltán Fejérvári. Program koncerta: L. Sorkočević: Simfonija u D-duru 1. stavak, J. S. Bach: Koncert za glasovir u A-duru BWV 1055, Fr. Schubert: Quartettsatz, L. Sorkočević: Simfonija u G-duru 2. stavak, W. A. Mozart: Koncert za glasovir u Es-duru K. 271.

Hrvatski dan u Foku

Kako kažu fočki Hrvati, Fok je oduvijek bilo mađarsko naselje u koje su se Hrvati doselili tako da su se udali ili oženili u to naselje, u njemu ostali i tamo sagradili svoj dom, obitelj, rodili djecu i čuvali unuke. I tako njih je danas u Foku, kazuje nam predsjednica Hrvatske samouprave Ljubica Veber, sedamdesetak, i jedva čekaju priliku da se okupljaju, druže, i pri tome njeguju materinsku riječ i običaje. Doselili su se oni u Fok iz Martinaca, Križevaca, Lukovišća, Starina... i mnogih drugih hrvatskih sela uz Dravu. Tako i Pavo Šimara, zvonar katoličke crkve u Foku koja je sagrađena 1949. godine i koju su svojim radom i prilozima umnogome gradili i tamošnji Hrvati. Zvonar Pavo već više od deset godina zvoni potežući užad u fočkoj crkvi, a svake druge nedjelje zvoni i poziva vjernike na svetu misu koju drži župnik iz Šeljina Sándor Horváth. Kako nam kazuje, ima ih Hrvata mnogo u Foku, ali ih je malo u crkvi, on se brine o crkvi i oko nje, polijeva, sadi, čisti, onedavno je seoska samouprava uvela i vodu u crkveno dvorište, lakše je, veli mi čika Pavo dok vuče užad fočkih katoličkih zvona pozivajući vjernike na rijetku hrvatsku misu, koja je ovoga puta priređena u sklopu

tradicionalnoga Hrvatskog dana u Foku, 19. rujna. Misu je služio martinački župnik Augustin Darnai uz koncelebraciju mjesnoga župnika Sándora Horvátha i orguljašku pratnju Anice Gujaš iz Martinaca.

Prvi put se naselje spominje 1257. godine. Smješteno u Baranjskoj županiji, u šeljinskoj maloj regiji, na putu od Šeljina, preko Bogdašina pa Foka do Martinaca. Fok je lijepo uređeno naselje s 212 kuća i s 570-ak stanovnika čiji je načelnik József Szekeres. U selu djeluje i osnovna škola. Selo naseljavaju uglavnom reformati, ima dva crkvena zdanja, veoma lijepu reformatsku i katoličku crkvu, dvije kurije, prekrasan krajolik i lijepe „porte”. Zelenilo je i na ulicama, i u dvorištima, i na javnim površinama, pravi mali raj Ormánsága. Možda mi se tako čini i zbog aktivne i marne hrvatske zajednice na čelu s Hrvatskom samoupravom i zbog mojih znаница koje se ističu aktivnošću, Ljubice Veber i Kristina Keresteš. I ovoga su dana imale pune ruke posla, ali sve se odvijalo više nego elegantno i kao po švicarskom satu, te svi koji su nazočili fočkomu Hrvatskom danu otišli su, vjerujem, kućama s lijepim dojmovima. Tako i generalna konzulica Generalnog konzulata

Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac, dopredsjednik HDS-a Đuso Dudaš te folklorashi koji su se pobrinuli za lijep program u tamošnjem domu kulture. Ženski pjevački zbor „Korjeni” iz Martinaca i glumac pjevač Jozo Matoric iz tjedna u tjedan svojim nastupima po podravskim selima oduševljavaju Podravce i njihove goste, tu je i Orkestar „Podravka” koji ih neumorno prati, a koji također prati na nastupima i sve razigranijim članovima KUD-a „Martince” iz Martinaca. O barčanskim folklorashima ne treba mnogo govoriti. Veseli članovi KUD-a „Podravina” pod vodstvom Anice Popović Biczak ni ovoga puta nisu razočarali.

Nakon programa slijedilo je druženje uz ukusne zalogaje koje su pripremile vješte fočke ruke, a o kolačima s tamošnjega hrvatskoga stola trebalo bi napisati poseban napis. Oni su praznik za oči i osjetila i svojom raznolikošću i okusima. Kako bi sve završilo onako kako treba, balski, pobrinuo se i ovoga puta Orkestar „Podravka”.

Branka Pavić Blažetin

Iz Koljnofa u Klimpuh

Dičje shodišće Putujućoj Celjanskoj Mariji

Koljnof/Klimpuh – 23. septembra se je priredilo prvo dičje shodišće Putujućoj Celjanskoj Mariji. Dosad bi ova rečenica nam povidala od jednostavnoj visti, ka se zna svaki dan ponoviti prez ikakvih poteškoć. Blažena Divica Marija svaki dan, u svakoj uri i u svakoj minuti čeka svoje vjernike da se pomolu za svakidani žitak, za betežnike, za nemoćne, za mir na svitu itd. Ali je li dicit to ča veli? Je li dicam znači ča kopija Putujuće Celjanske Marije u fari Klimpuh? To je nam učiteljem i organizatorom shodišća išlo u glavi kad smo počeli organizirati ovo shodišće. Mi smo prvi! To je težak zadatak i mjesnim organizatorom i samoj Mariji, ka je morala dati svoju moć od prvoga koraka do zadnjega, ka nam je pokazala pravi put i batrila kad smo si moguće na sekundu zgubili zadnju moć. Osamnajst kilometrov napraviti na auti nije teško, a po pišačenju, velu dica, i piše nije opterećenje, ali ki zna na početku kako čedu u vrućini od 24 celzijev dica to primiti? Ganuli smo se točno napodne, kad je zazvonilo u našem selu. 40 dice, 12 učiteljov i naš duhovni potpomagač Marko Mogyorósi, ki je već na početku po skupnoj molitvi zaželjio dicit sve najbolje i dobar put. S križem u ruki, gledajuć pred noge, smo svaku uru bili bliže našem cilju. Cilj nam je bio jednostavan: stupiti pred kip Blažene Divice Marije i na skupnoj maši i prošeciji prositi od nje pomoć za ovo školsko ljeto i za sve ljude ki išću kod nje obrambu. Točno u peti smo stigli pred farski dom, kade nas je ljubezno primio monsinjor Tome Krojer i svi domaćini shodišća. Trudno, ali znatizeljno smo čekali da se počne sveta maša. Veselili smo se kad je

naš farnik Antal Németh stupio u farski dom i čestitao dicit. Već su ljudi čekali pred crikvom, a srce nam se je bolje napunilo s radošću kad smo vidili da su došli i koljnofski vjerniki na svetu mašu. Bili smo počašćeni! Na početku maše je klimpuški farnik pozdravio sve vjernike, a takaj je pozdravne riči predao i koljnofski farnik dvojezično. Uz stručni pomoć crikvenoga zbora su dica oblikovala svetu euharistiju, a naš, kako smo već na početku imenovali, duhovni potpomagač Marko Mogyorósi je dvojezično prodikovao. Njegove misli i riči su zvučile u crikvi, a mi vjerniki smo nek poslušali i pili svaki misao njegove prodike. Po skupnoj prošeciji je došao blagoslov i zaglušila je jačka Zdrava, diva. S tužnim srcem smo se lučili od Putujuće Celjanske Marije i od klimpuških vjernikov, ali moramo vam iskreno reći da smo vam jako zahvalni. Hvala vam na prijemu, na lipoj svetoj maši i za sve lipe riči ke smo kod zahvalu dostali od vas. To nas batri, i ufamo se da ćemo i nadalje djelati na tom da budemo vjerni kršćani i da si dalje gajimo svoj materinski jezik. Najveć truda su dala dica, ali moramo još dodati da su nas na ovom shodišću potpomagali i naši sponzori ke kanimo i imenovati. To su Silvija Feldmann ka je nas pratila autom, Jonči Pinezić iz Levande, ki nam je darovao vodu za put, i Gábor Szlavik, peljač firme Blaguss Agora, ki nas je besplatno svojim busom otrpimio po shodišću domon. A najveća hvala Osnovnoj školi „Mihovil Naković“ ka nam je omogućila ovo shodišće. Blažena Divica Marija i dragi Bog neka vam ostvari sve vaše želje.

U ime dice: *Ingrid Klemenšić*

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fiechaza

BUDIMPEŠTA, VODICE – Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje – obilježavaju se svake godine tijekom listopada u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama, učeničkim domovima, ustanovama za odgoj i obrazovanje. Svečanostima Dana kruha, uz molitvu, blagoslov i simbolično blagovanje kruha, zahvaljujemo Bogu na svim plodovima, radostima, uspjesima i darovima kojima smo tijekom godine kao narod i kao pojedinci bili podareni. Državna i svehrvatska smotra Dana kruha – dana zahvalnosti za plodove zemlje održat će se 11. listopada. Domaćin je Grad Vodice i Šibensko-kninska županija. Na smotri će sudjelovati učenici 10/a razreda budimpeštanskog HOŠIG-a, Elizabeta Abraham, Monika Sabo i Tomislav Sekereš, u pratnji nastavnika Ladislava Penzeša. Budući da će se svaka škola predstaviti na jednom izložbenom prostoru, na njihovu će se štandu naći kulinarski specijaliteti Hrvata u Mađarskoj, kruh, ručni radovi, voće, drevni kućni predmeti, a na panou razna obilježja Hrvata u Mađarskoj. I kako bi se djelomično predstavila i naša etnografska baština, oni će biti obučeni u šokačke narodne nošnje.

BUDIMPEŠTA – Potkraj prošloga mjeseca objavljen je prvi broj Školskoga glasnika budimpeštanskog HOŠIG-a. Dvojezično izdanje, namijenjeno djelatnicima, učenicima i roditeljima ove ustanove, elektronskim putem namjerava pravodobno obavijestiti o planiranim sadržajima danoga tjedna i s naslovom «Dogodilo se...» donosi fotografijama popraćena izvješća o onim programima na kojima su sudjelovali učenici, profesori škole. Školski glasnik žele objaviti svakoga tjedna.

Sastanak crikvenih zborov u Pinčenoj dolini

Viva la Musica!

Domaćini, petrovski zbor Ljubičica, s gospodinom Tamásom Várhelyi

Pretprošle nedilje jur pri večernici se je napunila crikva Sv. Petra i Pavla u Petrovom Selu, a zatim su još većimi došli i iz okolišnih sel, a to je i za to dokaz da u Pinčenoj dolini ne samo rado jaču nek i rado poslušaju mužiku. Toga dana su se jur po drugi put našli jačkarni zbori ove pogranične zone, bolje rečeno pjevači tih sel ka pripadaju petrovskoj fari i našem gospodinu Tamásu Várhelyiu. On je na početku programa pozdravio sve nazočne, dokle je Edita Horvat-Pauković moderirala crikveno-jačkarno otpodne. Zbor iz Keresteša ovput se nije mogao odazvati pozivu zavolj trgađe, ali mišani zbor iz Pornove nam je prikazao kako je bogat jačkarni repertoar Nimcev ako ide za crikvene jačke. Za njimi je nastupao mišani zbor Ružmarin iz Gornjeg Četara, pod peljanjem Ruže Pezenhoffer. Četarci nisu samo nove jačke doprimili, nek su je prikazali u novoj narodnoj nošnji, a muži nisu zabili ni

Nardansko jačenje svaki put je doživljaj

„Slavuj” iz Hrvatskih Šić

Kotrigi četarskoga zbora Ružmarin

ružmarine staviti na pruslik. Kako je rekla dirigentica zbora, oni su jur zdavno čuli da će biti ovo svečevanje u Petrovom Selu, i pri pripravljanju su samo mislili na hrvatske marijanske i modernije jačke, pokidob te i najradje jaču. Ana Jušić iz Hrvatskih Šić je dopeljala svoje Slavuje ki su nas razveselili čistim jačenjem i prekrasnim melodijami. Nardanski zbor broji najveć članov med svoji

redi, to se upametzame i na kvaliteti i raznovrsnosti njevih produkcijov. Iako je ovput falila muzička pratnja, kako je rekla peljačica korusa Magda Horvat-Nemet, publika je i ovako s burnim aplauzom zahvalila njev nastup. Ženski zbor Ljubičica u ulogi domačina je zatvorio jačkarno otpodne, isključivo s ugarskimi jačkami, ali teškimi kompozicijami. Kusić iz Verdievoga Nabucca i u njevoj interpretaciji je nepozabljiv. U zbogmdavanju crikvi i vjernoj publiku, jačkari su još izjačili s petrovskom dirigenticom Jolankom Kočiš kompoziciju Michaela Praetoriusa, pod naslovom Viva la Musica! Potom su bili svi nazočni pozvani na agape i druženje u mjesni kulturni dom, a za ljetodan je predvidjeno ovo spravišće u nimškom selu Pornovi.

-Tiho-

VII. Igre prijateljstva ljetos u Sloveniji

Medjunarodno športsko naticanje završeno s pobjedom domaćinov

Zastava Igre prijateljstva je ljetos otputovala u Gospić. Na slici predstavniki gradova ki sudjeluju u igri

Koljnofska škola prik partnerske škole u Vukovini (Buševac) je prepletena u medjunarodno športsko naticanje pred trimi ljeti. Iskustvo je medjutim pokazalo da je športski potencijal jedne seoske škole dosta ograničen, zato je u „Igre prijateljstva“ uključena mikroregija Sopron–Fertőd, ka svako ljetos pošalje svoje naticatelje na ov zvanaredni dogodjaj mladih športašev. Ljetos su se mogli naticati najavljeniki, ki su rodjeni 1993. ljeta ili kasnije. Ovpud u slovenskom Novom Mestu su se našle ekipe iz četirih zemalj, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije i Ugarske, da bi od 18. do 20. septembra odigrale svoje utakmice u nogometu, rukometu, košarki, stolnom tenisu i šahu, a uz to upoznaju i znamenitosti grada, poznatoga kot metropole Dolenjske na zavoju rijeke Krke. Šopronsku grupu športašev su u susjedstvo odsprohodili i naši Gradišćanski Hrvati iz Koljnofa, člani Organizacijskoga odbora VII. Igar prijateljstva: Franjo Grubić, načelnik Koljnofa, i József Rákóczi, tajnik Športskoga odbora na šopronskoj općini, ter Agica Sárközi, direktorica Dvojezične škole „Mihovil Naković“ s kolegicami, učiteljicami s kimi je i lani odigrala veliku ulogu u tumačenju i nepačenoj organizaciji prez jezičnih preprekova. Po nje riči, za gostoprimstvo, preciznost i svu organizaciju gosti moru govoriti jedino u superlativu. Što pak naliže krajnjih rezultata, to već nije tako sjajno, glede naših ekipova iz Ugarske, medjutim na neke uspjehe moru biti gizdavi i sami Šopronci. Kako se to šte u Zaključnom biljenu glavnih organizatorova, Agencije za šport u Novom Mestu, u košarki za divojke je bila ipak najbolja šopronska ekipa. Na drugom mjestu su završili borbu domaćini, dok nje prati Gospić i Bihać. U košarki za dičake domaćini su bili najbolje spremni, a na drugo mjesto je zašla grupa iz Bihaća. Šopron je završio

treće mjesto, a za dičake iz Gospića je bila dovoljna moć samo za zadnje mjesto. U divojačkom rukometu šopronske divojke su bile najslabije, na trećem mjestu su završile utakmice divičice iz Bihaća. Novo Mesto nije moglo pobijediti u finalu, zato je prvak nastao Gospić. U rukometu za dičake se je narodio skoro isti rezultat, samo na čelu tabele je ovput bilo Novo Mesto, drugo mjesto je ostalo Gospiću, na trećem su se izborili Bihaćani, a Šopron je ostao opet na kraju. U nogometu najbolja ekipa je bila došla iz Gospića, nju je pratila grupa iz Bihaća, treće je mjesto pripalo Novom Mestu, a tabelu zatvaraju i u ovom slučaju Šopronci. U stolnom tenisu u krajnjem rezultatu je red Bihać, Novo Mesto, Šopron i Gospić. U stolnom tenisu u peršonskoj igri je Katalin Kabai iz Šoprona završila naticanje na 3. mjestu. U šahu Bihać je dobio najveć bodova, Novo Mesto je zgotovilo naticanje na drugom mjestu, Šopron na trećem, a Gospić je u šahu najslabiji. U ovoj grani su se narodili najlipši i hrabrujući rezultati, što naliže šopronske grupe. Med dičaki je za drugo mjesto igrao Dániel Szentmihályi, a med divičicami 1. mjesto je pripalo Aleksandri Tóth, drugo pak Katinki Fur, obadvi su bile u šopronskoj delegaciji. U sumiranju rezultata Šopron je završio VII. Igre prijateljstva na zadnjem mjestu, uprav tako kot i lani, na treće mjesto je pala ekipa iz Gospića, a lanjski dobitnici iz Bihaća ljetos su dospili samo do drugoga mjesto. Pobjedničko veselje je bilo najveće, naravno, doma. Poslije borbe i druženja, športaši i brojni nadležniki, organizatori medjunarodne športske priredbe su se jedan od drugoga razlučili s pozdravom „Zbogom, kljetu se vidimo u Gospiću!“

-Tihomir
Foto: Edin Alagić

KOLJNOF, BUŠEVAC – U zastupničtvu Dvojezične škole „Mihovil Naković“, 30 dice (od 4. do 8. razreda) će 16. oktobra, u petak, otputovati, u pratnji hrvatskih učitelja i direktorice škole Agice Sárközi, k partnerskoj školi u Buševac. U okviru trodnevnoga gostovanja stoji i posjet negdašnjemu Draškovićevomu dvorcu u Trakošćanu, za kojega se kaže da je najlipši dvorac u cijeloj Hrvatskoj.

PETROVO SELO – Lipu tradiciju je stvorio niz ljet ženski zbor Ljubičica u Petrovom Selu, kad je izmislio da u jeseni se je takaj tribi pobrinuti za zabavu i druženje. Zato sad jur svako ljetos se priredjuje folklorno otpodne u dotičnom selu, do kojega će ljetos doći 18. oktobra, u nedilju, početo od 14.30 uri. U programu uz domaće jačkare, plesače i tamburaše nastupaju mišani jačkarni zbor Danica iz Bika i folkloriši iz Gencsapátia. Kod spomenutih društava i Petrovišćani se gustokrat okrenu prilikom različitih nastupova.

KOLJNOF – Nakovićevu naticanje u lipom govoru polag sudjelovanja svih gradišćanskih škola, i ovo ljetos se organizira 22. oktobra, u četvrtak, u koljnofskoj Dvojezičnoj školi „Mihovil Naković“. Oko pedeset učenikova se naticu u četiri kategorije u recitiranju ili u sve izražajnijem štanju odredjenoga teksta.

BAJA – Kako smo već najavili, u nedjelju, 11. listopada, u župnoj crkvi Sv. Antuna Padovanskog u Baji (u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi) misu na hrvatskom jeziku služiti će postulator Blaženog Ivana Merza, otac Božidar Nagy, isusovac iz Zagreba, koji će tim povodom održati i prigodnu propovijed. Kao i uvijek, „hrvatska misa“ počeo će u 9:30, a ne u 10 sati, kako je pogrešno objavljeno u prošlome broju našega tjednika.

SEGEDIN – Kulturno-umjetničko društvo SÍN-TÉR, ove godine po drugi put organizira niz kulturno-umjetničkih programa pod nazivom Šinobus-festival šverca kulture u Segedinu i Subotici. Na redovitoj liniji šinobusa koji prometuje na relaciji Segedin–Subotica, od 6. do 12. listopada odvijat će se književni, kazališni, te programi likovne i glazbene umjetnosti. Cilj je ovoga projekta isticanje povezanosti ove regije i njezina kulturološkoga značenja.

VINKOVCI – Tradicionalna, kulturna manifestacija 15. Dani Josipa i Ivana Kozarca ove se godine održava od 8. do 10. listopada. Za sudionike u sklopu Dana u Vinkovačkoj gimnaziji te u Gimnaziji Matije Antuna Reljkovića predvideni su književni susreti s učenicima pod nazivom «Jutro poezije». U sklopu priredbe «Živi kapitali» dodjeljuje se nagrada «Josip i Ivan Kozarac» za životno djelo i za knjigu godine.

PEČUH – Ljubiteljima filmova grad Pečuh od 8. do 11. listopada (od četvrtka do nedjelje) nudi prave filmske poslastice. Naime na petom Moveast filmskom festivalu u konkurenciji će krenuti film Crnci, u režiji Gorana Devića i Zvonimira Jurića iz Hrvatske; Snijeg, film redateljice Aide Begić iz Bosne i Hercegovine; Pokoj u duši Vladimira Balka iz Slovačke; Ožujak Händla Klause iz Austrije; Druga Irina u režiji Adreija Gružniczkog iz Rumunjske; slovenski film L... kao ljubav redateljice Janje Globovac; Ljubav i drugi zločini srpskog redatelja Stefana Arsenijevića; Posljednja vremena redatelja Árona Mátyássya iz Mađarske; Kuglice, film češke redateljice Olge Darowske; Krhotine, redatelja Macieja Pieprzycza iz Poljske; Knjiga odmora, turskog redatelja Seyfa Teomana i Zift, film redatelja Javora Gardeva iz Bugarske.

Ne propustite!

Koncert Gorana Karana u budimpeštanskome Prosvjetnom središtu «Attila József» (Budimpešta XIII, József Attila tér 4) 11. listopada, u nedjelju, s početkom u 19 sati. Veliki koncert Gorana Karana u Budimpešti, uz ostalo, po medijskim pokroviteljstvom je Hrvatskoga glasnika i Radija Croatice. Cijena ulaznice: 3 000 Ft, a na licu mjesta 3 500 Ft. Podrobnije informacije kod Jelice Pašić Drajkó na telefonu 06 20 9889 317. U vašem kalendaru 11. listopada 2009. godine zabilježite kao dan kada će u Budimpešti biti koncert Gorana Karana. Svoju kartu unaprijed rezervirajte na telefonu 06 20 9889 317.

Skupina bačkih Hrvata iz Kečkemeta, Bajec i Gare u vlašičkom „Zavičaju”

KEČKEMET – Boravak u „Zavičaju”. U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada Kečkemeta, skupina bačkih Hrvata (46 osoba), većinom iz Kečkemeta, zatim Bajec i Gare, od 4. do 10. rujna boravila je u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Hrvatskoj, u Pansionu "Zavičaj" u Vlašićima na otoku Pagu. Prema riječima predsjednika samouprave Stipana Šibalina, cilj im je bio da se upoznaju sa "Zavičajem", a kako dodaje, nakon vrlo dobrih dojmova, toplo preporučuju svim hrvatskim manjinskim samoupravama i udrugama da organiziraju put u naše prosvjetno središte i odmaralište. Kako nam još reče predsjednik Šibalin, za svoga boravka u Vlašićima, skupina bačkih Hrvata bila je na izletu u Zadru i na slapovima Krke, a brodom je posjetila i NP Kornate. Premda vrijeme nije bilo toplo za kupanje, ali su uz izlete i odmaranje našli prilike da barem noge smoče u moru.

S. B.

Veselo za trgadbom i na Prisiki

Prošle subote je bilo veselo na Prisiki, kade je Hrvatsko kulturno društvo Zviranjak peti put organiziralo trgadbenu marširanje. Mladi i stari, svi su bili na nogu, na svetku groždja i staroga vina da uz dobro pilo i jilo još jednoč se najdu i ishasnuju ugodnu priliku za jesensko druženje pod vedrim nebom. Slike Timee Lakotar govoru o prisikičkoj zabavi.